

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

На місяць . — м. 50 ф.

„ 3 місяці 1 „ 50 ф.

(Ціна 1 прик. в таб. 5 ф.)

Часопись полонених Українців у Вецлярі.

ВИХОДИТЬ ЩО ТИЖНЯ В СУБОТУ.

Видає „Видавниче Товариство імени В. Грінченка“.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
— in Wetzlar. —

Ч. 17. (156).

Субота, 16. березня 1918.

Рік IV.

До відома всім полоненим Українцям.

До Союзу Визволення України щоденно надходять листи від полонених горожан Української Народної Республіки з запитом: чи скоро почнеся виміна полонених, чому й досі полонених Українців не звільняють від робіт і не відсилають до дому на Україну, з якою осередні держави уже заключили мир, і т. н.

Не маючи змоги відповідати на ці запити кожному полоненому окрема, Союз визволення України подає до відома всіх полонених Українців ось що:

Мир поміж Україною й почвірним союзом осередніх держав хоч уже й заключено, алеж він ще не ратифікований (не затвержений верховною державною владою) в усіх державах.

До правильної формальної виміни полонених поки що не прийшло.

Але тому, що мирова делегація Української Народної Республіки звернула ся до Німеччини й Австро-Угорщини з проханням прийти на поміч Українській Центральній Раді в запровадженні нарушеного большевиками й ріжними максималістами й анархістами спокою та ладу в українській державі, прохаючи пустити на Україну й тих полонених, що добровільно зголосилися стати в ряди оборонців свого Ідиного Краю від усіхх напасників і свідомих ворогів українського народу, Німеччина й Австро-Угорщина почали вже випускати полонених на Україну, але поки-що тільки з тих таборів, де були зібрані самі Українці (Фрайштадт, Раштадт, Зальцведель і Вецляр) для ведення культурної й політично-національної роботи. В тих таборах формують ся відділи української армії по кілька тисяч людей, посилають туди полонених офіцерів-Українців, для того, щоби вони перебрали військовий провід у свої руки, й потім ті відділи відсилають на територію України, в околиці Ковля, Луцька, Володимир-Волинського й ин. На Україні армія з полонених Українців належно забрюють, відповідно переодають і після короткої військової муштри посилають далі до розпорядження української державної влади, якою зараз є Українська Центральна Рада й Рада народних міністрів.

Зголошувати ся до української армії з полонених можуть усі полонені-горожане Української Народної Республіки, що добровільно хотять стати в її ряди, де-б вони зараз ні були і до яких би таборів не належали. Для сього треба звернутися до тих австрійських чи німецьких властей, в розпорядженню яких полонених знаходять ся, з виразною заявою, що вони хотять вступити до української армії й просять, щоби їх негайно перевели до тобору полонених Українців: в Австрії до Фрайштадту, а в Німеччині до Раштадту, Зальц-

веделя або Вецляру. Разом з тим про таке бажання треба сповістити й Союз визволення України, який зі свого боку буде старати ся допомогти полоненим Українцям перенести ся до українських таборів.

Ті з Українців, що до війни проживали десь по за межами України (в Сибірі, на Кавказі, в поволзьких губерніях і т. ин.), також можуть зголошувати ся і до вступу в українську армію і до повороту в Українську Народню Республіку загалом.

Та зголошувати ся до української армії, кожний полонений Українець повинен добре розважити, що він робить. Зараз ціла Україна потребує помочи всіх своїх свідомих горожан, а поміч ту можна виявити в найпершу чергу лише міцною військовою дисциплінованою організацією, яка-б положила край всьому тому безладдю, яке зараз панує на Україні. З сих причин, той, хто зголошуєт ся до української армії, мусять знати, що він повертаєт ся на Україну не для того, щоб як найскорше дістатися до дому, а для того, щоб своєю силою захищати свій Рідний Край від руїни й безладдя, хоч би довело ся в тій боротьбі й життя своє покласти. Всі, що повернуть ся на Україну, щоб боронити її, а потім не виконають, як слід, свого громадянського обовязку, покинувши українську армію або що, будуть уважатися державними зрадниками й суворо будуть покарані.

Зрозуміла річ, що на кожнім горожанині Української Народної Республіки лежить обовязок боронити свою дорогу Вітчизну, але всі ті, що уважають власне своє життя і інтереси ціннішими ніж інтереси своєї молоді держави й добробут та волю і щасте українського народу, не повинні мати місця в українській армії і вони не мають права зголошувати ся до неї.

По за сям в дану хвилину більше нічого не можна сказати в справі виміни полонених Українців. Як прийде до формальної виміни, себто як почнуть випускати з полону до дому всіх полонених без усюкого поділу на свідомих і несвідомих, оповістять ся. з „В. П. Л. і Ж.“.

Де це?..

Де це пісні свободні ліють ся?

Де це люде зі стягами йдуть?

І куди все вперед так і рувуть ся?

Де це дзвони так гарно гудуть?..

— То на славній, просторій Вкраїні

Поневолені люде встають

І під стягом братерства й любови

Намагають ся волю здобуть.

Уже встала Україна вільна

Й закликає до бою сянє;

Од Кубані й по Сян нероздільна,

Не боїт ся вона ворогів.

В. Юхименко.

Холмська справа.

Побіч признання незалежності Української Народної Республіки для України найважливішою справою є справа західної границі, яка ще має рішатися остаточно народним голосуванням перед мішаною комісією в Холмщині й на Підляшшу. Як хора дитина для матері видаєт ся найдорожчою тому, що вона може бути утрачена для матері, так Холмщина дороще за все для України. Вправді договором з дня 9. лютого зазначено західну границю, що влучає Холмщину і Підляшше до України—та ця справа стала предметом спору між Поляками й Україною—головно в Австрії—й українська делегація згодила ся навіть на народне голосування, знаючи певно, що правда по боці України, себто що населення Холмщини в більшості українське і воно не дасть ся відлучити від матернього коріння українського народу.

Холмщина й Підляшше це старинні українські землі, заселені від IX століття українськими племенами, званними тоді Дулібами. В літописи Нестора під 907 роком говорять ся, що це племя Дулібів разом з галицькими Хорватами ходило з київським князем Олегом походом на Царгород, значить, підлягало Київу. Щойно в першій половині XI століття захопили цю землю на кілька літ Поляки, та київські князі відбили їх землі назад і вони творили окреме князівство за Бугом. Після упадку київської держави Холмщина й Галичина стали основою Галицько-волинської держави української династії Романовичів, з яких вийшов король Данило, що заснував свою столицю в Холмі. Таким робом Холм був столицею нової української держави від 1237—1264 рік. Ці землі творили частину цієї держави до другої половини XIV віку, себто протягом 500 літ були належними до Української держави, поки не розділила їх поміж себе Польща і Литва. (За той час правило тими краями менши як тридцять князів київської династії Руриковичів, з яких були найвизначніші Олег I, Святослав Хоробий, Володимир Святий, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, Ярослав Осмомисл, Роман Великий, король Данило, Лев і Юрій I, аж на Юрія III Холмським вигасла династія, а Холмщину зайняли на все 1388 р. Поляки.)

Вони утворили з цих українських земель окреме „руське воєводство“. Під пануванням Польщі не затаило українське життя, а воно бе сильнішим живчиком після заведення унії у Бересті 1595. р. Людність Холмщини прийняла унійську віру, себто задержала православний обряд, признаючи папу головою церкви. Та віра стала національною українською вірою Холмщини, якою вона є до нині в Галичині. За ту віру проливали кров цілі села, коли російське правительство хотіло їх повертати

на православє штиками. Багато заглоло цю унійську віру перед оком властей, і як в 1905 р. дозволено свободну зміну віроісповідання на латинський обряд, перейшло поверх 120.000 бувших унійців на католициство, щоби не бути православними. Унійцями не дозволено їм бути—то вони стали латинцями, але говорять до нині українською мовою поміж собою.

Та це дало привід Полякам зачислити всіх латинян у Холмщині до Поляків, так як би Українці не могли бути иншою вірою, тільки православною. На тій основі вони тепер горляють перед цілим світом, що у Холмщині прилучено до України польську людність, яка проливала кров за Польщу, за польську віру, за приналежність до латинської віри.

Велика війна застала Холмщину видлену російським правительством за згодою Поляків в окрему губернію. В ній на 1.800.000 мешканців було Українців пересічно 51,7%, Поляків 29,9%, Жидів 15,1%, Німців 3,2%. Богато в причислених до Поляків говорять українською мовою між собою, хоч себе видають за Поляків перед властями тому, що вони латинської віри. Та як не всі народи латинської віри, як Французи, Італійці, Німці, не є Поляками, так і Українці латинської віри не є поляками. Таким робом і з історичного погляду і з етнографічного складу населення Холмщини й Підляшше є частиною великої української землі і прилученне їх до України є всовім слушною річчю.

Не так дивлять ся на справу Поляки. Вони счинили гвалт, що тим договором зроблено четвертий поділ Польщі, вони заявили ся проти цього договору так в австрійським, як в німецьким парламенті, як в самій Польщі. Використовуючи момент Поляки прилучились до опозиції в австрійським парламенті та стали некорисно впливати на на прийняття бюджету. Щоби бюджет був прийнятий, австрійське правительство мусло піти на зустріч польським домаганням. Тому австрійська дипломатія звернула ся до прабушого до Відня провідника української делегації з просьбою о поправку раз підписаного договору. На основі мирової угоди мала комісія, аложена з представників воюючих держав після заяви населення перевірити границі на захід від лінії Тарноград-Пугачів-Сарнаки-Прушани.

Та під домаганням Австрії згодила ся голова Української мирової делегації Северук на поправку, що управильненне границі наступить і по східній стороні цієї лінії в напрямі до Буга після волі населення за участю представників Польщі у мішаній Комісії. На цій основі австрійське правительство зробило Полякам надію, що ся границя з Україною може пересунути ся аж до Буга, коли захоче того населення. За те Поляки відсунули ся від голосування, і парламент прийняв бюджет.

Сього тільки Полякам і подай, а вже вони кинули ся хмарою агітаторів на Холмщину і всіми способами давай намовляти, амушувати та страшити людиність, щоби вона заявила ся за Польщею, як приїде комісія. Вони розкидають по Холмщині відозви до повстання, вони вдирають ся до хат і вимушують підписи за Польщею, вони лякають уніяцьку і католицьку людиність, що Україна виселить всю неправославну людиність на Сибір. Розуміть ся, це все видумка, бо Україна проголосила свободу віри для кожного і кожної хвилі згодилась би спроводити латинських або уніяцьких священників з Галичини для вірних цієї віри, аби тільки дозволили на це окупаційні австрійські власті.

Та до цього ще не прийшло! Ще не вернули ся виселенці Холмщини, що живуть в числі 400.000 на Україні разом з інтелігенцією — а без їх голосування відбутися не може. Маєм надію, що як повернуть ся в Україну виселена людиність і освітять своїх земляків, де слухність і які полекші принесе приналежність до України, то вся людиність отрясет ся з переляку і баламутства, ширеного Поляками в Холмщині й на Підляшшу. Та поки що західна границя України zagrożена польською агітацією, і Холмщину можна уважити хорою дитиною України, яка може пропасти для неї серед того одурманення людинності, що його поширюють Поляки.

А вага Холмщини набірає ще більшого значіння для української часті Галичини, бо Холмщина — це земля, яким Поляки хочуть відлучити й Галичину від України до Польщі. Обидві країни лежать поза Бугом, і утрата одної країни (Холмщини) потягне за собою ще тяжчу боротьбу за другу (Галичину) та доведе до нової війни між Україною і Польщею, з якою вже тепер не тягуть ся Поляки. Кождий мешканець цієї країни, як повернуть ся до дому, повинен взяти ся усією силою за просвітлювання своїх земляків, що голосуванням за Польщею копають гріб своїм дітям, бо Україна ніколи не втретє ся цих земель і буде борота ся до останньої каплі крові. Хто не бажає своїм дітям знов такого воєнного лихоліття, як перебули ми в цій війні — той не буде спочивати, вернувши ся до дому у Холмщину, тільки потягне за собою земляків до голосування в обороні права і справедливости, яка є в боці України. II.

Голос Холмщан до Української суспільности.

„Діло“ в 52 числі містить на своїх сторінках під таким заголовком заклик Холмщан до українського громадянства по обох боках кордону. Подаємо його тут, як ілюстрацію польського порядкування на українських землях, яка може показувати, як то добре буде нашим людям жити під поляками, коли б холмська земля припала до Польщі. (Ред.)

Братя!

Відчуваємо велику потребу вповісти свій жаль, смуток і радість перед ширшою громадою наших братів по сей і той бік нового кордону та хотіли би, аби наші слова найшли як найголосніший відгомін серед нашої та в приязни з нами сточкої німецької суспільности.

День 9. лютого сього року був для нас великим днем. І ми раділи, як діти, та з радости плакали. Влагословили ми наших славних генералів та представителів осередніх держав, які пропам'ятним актом в Берестю положити мали край нашій неволі. Бож гірко нам жило ся на нашій рідній землі. Були ми не-

вільниками царського уряду, польських панів і ксьондзів, а під час війни властей окупаційних. Ми без опіки, що крок до ворог наш. Ні священника у нас, щоб прочитав нам слово Боже, ні своєї людини по крайскомандах, ні пошанівку для нашої мови. Неволя наша незлегчима, так само робимо днес на панів, гонимо на форшпани, руйнуємо себе і худобу. Забирають нам Поляки наш ґрунт, поселяють по домішках тих, яких забрали козаки, зайдів зі світа, позакладали польські школи, а ми ледви дихаємо, так нас розпирає, так на нас іде панське і польське панування. А коли хотіли ми вибратися на скаргу до Митрополита, не дали нам паперів. Рятуйте нас, молимо. Браття з самостійної і австрійської України! Поможуть нам! Школи дайте нам, священників, отворіть наші церкви, пішлить своїх урядників. Недавно бунтувала ся Польща на мир, який зіслав нам Бог за наші молитви. Усе те, що живе нашою кровю, викрикувало на нашу Україну, та держави осередні.

Світ кінчить ся! Ми були непевні життя та в боязни переживаємо дні. Бо нема і нікого, аби вступив ся за нами. Власті окупаційні тягнуть за ними проти нас.

А нас тут небагато, бо православи, а також уніяці Українці повтікали під час війни перед лґіонами, про які оповідаю страшні річі. Згляньте ся на нас! Відчиніть нам церкви, дайте священників, нехай хрестять наші нехрещені діти, верніть нам батьків, мужів та братів на наш ґрунт та дорогу землю. Дайте нам охорону перед польським повстанням, щоби ми не впади жертвою його!

А Ви, пане редактор, якого часопись нам так до серця припала, додайте і від себе тепле слово до нашого голосу розлуки.

(Наступають підписи).

Вимарш на Україну першого куріня українського війська з українського табору у Фрайштадті.

Вчора виїхав із Фрайштадту 1-й фрайштадський курінь з 900 людей на Україну. Хлопці потікали серед дуже гарного настрою. Сам вимарш із табору відбув ся дуже урочисто. На найбільшій таборовій площі уставлено 4 сотні в чотирокутник, а по середині уставлено трибуну для промовців та вістар для богослуження. По короткім молебні й промові таборового панюотця О. Гидого відчитано дуже гарне прощальне письмо фрайштадського старости першим салдатам української держави з фрайштадського табору, яке кінчило ся словами: „Gott beschütze, Gott erhalte Euer Vaterland, die Schöne Ukraina!“ Опісля почали ся прощальні промови. Перший промовляв командант табору полковник Лґонґарт. На його симпатичну промову дуже гарно відповів куріний отаман, капітан Ганжа (з Чернигова). Далше пішли промови: проф. Смаль-Стоцького, д-ра Р. Домбчевського, від імени „Союзу визволення України“, й д-ра О. Охримовича від Просвітнього Відділу Союзу в таборі та остачах у Фрайштадті полонених. Накінець від імени козаків промовив четар Славінський та зложив присягу до послідньої каплі крові бороняти волі України.

„Прапор самостійности української держави — говорив він — ми опустимо хіба лише тоді, коли ляжемо всі головами!“

Настрій був дуже піднесений. При „Ще не вмерла України“ (грала таборова оркестра) взяли всі козаки „під козирок“. Таку саму честь віддала нашому національному гимнові численно зібрані австрійські офіцери й салдати. При

звучах музики і серед цілого ліса жовто-блакитних прапорів рушили сотня за сотнею, чета за четою до залізничного двірця. Похід цей проводив дослівно весь Фрайштадт. Залізничні вагони удекоровано національними прапорами й ріжними написами. По півгодинних прощаннях козаки всіли до вагонів, і потяг серед окликів „Слава!“ й звуків національного гимну рушив в дорогу.

Куріню командув 5 офіцерів із табору Йозефштадт. Всі дуже свідомі і гарні люди.

Згодом мають вирушити дальші куріні. Для сього приходять до фрайштадського табору полонені офіцери Українці, які обіймають команду над утворюваними

З Української Республіки.

Місія України до нейтральних держав.

Мала Рада і українське міністерство вже в Києві. В можливо як найкоротшім часі відбудеть ся сесія Ради, котра має перевести ратифікацію берестейського договору. Документ ратифікаційний буде — як відомо — пересланий окремим послом до Відня, де наступить виміна ратифікаційних грамот між усіми державами, котрі підписали берестейський договір. Незалежно від сього вишле українське правительство вже в найближчих днях окрему дипломатичну місію до всіх нейтральних держав з офіціальним повідомленням про повстання Української Народньої Республіки. Місія розвіє свою об'їздку від держав скандинавських.

(Lemb. Zeit. „Діло“).

Мир з Великоросією.

Заключення мира між Німеччиною і Великоросією зробило актуальною справу закінчення мира між Великоросією і Українською Республікою. Большевицьке правительство зобов'язало ся до двох тижнів заключити мир з Україною, а невиконання сього зобов'язання потягло би за собою неважність цілого мирового договору німецько-великоруського. Праці над українсько-великоруською угодою вже розпочаті і йдуть повним ходом. В найближчих днях поїзять ся в Київ великоруська делеґація для переведення мирових переговорів і підписання миру. Українська делеґація була готова вже в Берестю приступити до переговорів з великоруською делеґацією, одначе остання (під проводом Сокольнікова) мала повновласть тільки до переговорів з осередніми державами.

(Lemb. Zeit. „Діло“).

Заява України в справі Бесарабії.

Коли прийшла на чергу актуальних справ справа мира з Румунією, а з нею виринуло й питання Бесарабії, звернув ся іменем українського правительства голова ради народніх міністрів Голубович, котрий є тепер рівночасно міністром заграничних справ, до німецького правительства з заявою, в котрій сказано:

„Українське правительство глибоко заінтересоване в долі пограничної області Української Республіки — Бесарабії.

„Не вважаючи на те, що області заселення двох пануючих народів, українського і молдавського, взаємно перемешують ся, не підлягає сумніву, що в північній частині Бесарабської території живуть переважно Українці, а в полуднєвій (між гірлами Дунаю і Дністра

відділами укр. салдатів в міру їх стягання і підготовлення. До таборової організації і до „Союзу визволення України“ у Відні раз-ураз надходять численні зголошення від полонених Українців, які бажають вступити до війська Української Народньої Республіки.

Вночі з 1. на 2 березня перший український курінь з полонених переїздив через Відень. На Східнім дворці (вокзалі) його зустрічали й провозжали Українці з австрійської України, між якими від Української Парламентарної Репрезентації був посол Окуневський, крім того генерали Павлюк і Окуневський, п. Мороз від Союзу визволення України і сотня українських січових стрільців в Австрії.

„Діло“.

коло берегів Чорного моря) мають вони відносно більшість і таким чином Бесарабія що до свого етноґрафічного, економічного і політичного положення творить одну неподільну цілість з основною територією Української Народн. Республіки.

„Володіючи значною частиною Чорноморського побережжя, в західній частині котрого лежить великий економічний центр Одеса, з яким власне зв'язана ціла полуднева Бесарабія, Українське Правительство вважає, що всяка зміна бувшої румунсько-російської границі, особливо в її північній і полуднєвій частинах, глибоко порушує політичні і економічні інтереси Української Республіки.

„З огляду на те, що тепер значна частина Бесарабії занята румунськими військами і питання про дальшу державну приналежність Бесарабії могло би бути предметом нарад на Букарештській мировій конференції, правительство Української Народньої Республіки вважає обговорення і вирішення сього питання за можливе тільки при участі і за згодою представників українського правительства.“

(Lemb. Zeit. „Діло“).

Організація української армії

Організація української армії вступає вперед під проводом міністра війни полковника Жуковського і з поміччю німецьких офіцерських сил. Організуєт ся два роди військ: війська так звані кордонові і гарнізонні (для внутрішнього ладу).

(Lemb. Zeit. „Діло“).

Привернення українських властей в Одесі.

З Одеса доносять до Києва: Одеський совет розвязав ся, а його члени опустили негайно місто на вість про наближення Німців. Большевицькі банди ограбили город і разом із советом відіхали до Хайнакова. Українські власті перебрали провід і управу в Одесі.

(„Gen. Anz.“, ч. 61).

Велика водна дорога через Україну.

(з Балтійського до Чорного моря).

„Льокаль-Андайгер“ доносить: У берлінських колах повстав великий план водної дороги з Балтійського до Чорного моря. На ту ціль потрібно два мільярди марок, та плян цей находять повну готовість у фінансових кругах. Ця дорога буде проведена через Німан, Шару, каналом Огінського вздовж української границі до Пінська, звідтіля Прип'ятю й Дніпром до Чорного моря. В думка, получить його через

Двину в Ригу. Значить, ця головна дорога буде переходити через цілу Україну і це під господарським зглядом має велике значіння для збагачення України.

(„Frank. Nachr.“, ч. 70 в.)

Німецький консул і посольство на Україні.

Дипломатичний представник Німеччини при боцї українського правительства посол фон-Мум виїхав 11. березня до Києва. За ним виїхала делегація в справі довозу збіжжя під проводом підсекретаря фон-Стумма; з австрійського боку на чолі делегації стоїть граф Форґач.

Голяндія хоче українського збіжжя.

З Гаги доносять: В палаті посіл заявив провідник соціалістичної партії Трельстра, що не має надії на одержання збіжжя з Америки. Тому треба його шукати з иншого боку, себто в Україні. За це збіжжя може Голяндія предложити свої корінні товари (як каву і насіння) Німеччині та Україні посередно. („Frank. Nachr.“, ч. 70 в.)

Українська Центральна Рада в Києві.

З Відня доносять дня 9. березня: Українська Центральна Рада віхала торжественно до Києва серед великого одушевлення цілого населення. Вона там відкрила свої засідання. На першій засіданню буде торжественна ратифікація (потверження) мирового договору з осередніми державами, яку відсутньо до часу прибуття в Київ, що би цей великий акт довершився в столиці України. („Fr. N. ч. 69).

Похід Українців на Одесу й Харків.

З Києва наспіли відомості, що Центральна Рада приготує воєнний похід для визволення східних областей, які ще стогнуть під більшовицьким насильством. Українські війська під головною командою Петлюри рушили походом на Одесу й Харків, що би довершити діло визволення всієї України. В Одесі

панування більшовиків захитане. Більшовицькі банди козаків на спілку з червоною гвардією наложили контрибуцію (випук) на місто і хочуть свої рабунки перевезти в безпечне місце, поки виїдуть на схід. В Харкові ще держать власть місцевий совет. („Gen. Anz.“ ч. 58).

Ратифікація договорів.

З Берліну доносять дня 7. березня: Ратифікація (потверження) актів мирового договору з Україною наступити у найблизчих днях у Відні. Практичного значіння господарських користей не можна ще як слід оцінити. Похід на Україну вже тепер ствердив, що засобів поживи є дуже багато, тільки треба забезпечити його транспортом (перевіз). („Fr. Nachr.“ ч. 67 в.)

Україна й осередні держави.

Віденська часопись „Рейхспост“ оголошує розмову з делегатами Української Народньої Республіки — проф. Остапенком, Шафаренком і Залаянком, які заявили, що конференція, відбута сими днями у Відні, довела їх до переконання, що сусідські взаємини поміж осередніми державами й Україною будуть тривкими. Остапенко спростував часописні відомості, що привіз засобів поживи до осередніх держав почнет ся не в маю, ще в сім місяці (в березні) і що досягнуто урядову згоду на виміну товарів з місць, де буде урядовий осередок цієї обміни. Українські делегати, які мають гарне вражіння в столиці німецької держави, виїжджають вночі до Києва, що би здати звідомлення перед Віділом праці Ради і перед Радою Народніх міністрів про свої наради в Берліні і Відні. („Frank. Zeit.“, ч. 62).

Харчові засоби на Україні.

Німецька часопись „Gen. Anz.“ ч. 63. доносить, що вісти про великі харчові запаси на Україні підтверджують ся в повній силі, але зазначають, що людиність осередніх держав не повинна того переоцінювати, бо „треба зважити, — каже названа часопись, — що перевіз запасів в Україну до Німеччини тагтиметь ся не менше шістьох тижнів. До того пралучують ся задання

торговельної виміни, які треба поладити поки почнет ся управильна виміна товарів. Належить передовсім забрати ті засоби і закупити, при чім грають велику роллю ціни, бо на Україні жадають за тону (1000 кілогр.—62 пуд.) збіжжя 3000 марок, тоді як у Берліні платять за ту кількість 300 мар. Тому дійсної помочи з цієї доставки належить сподівати ся при кінці сього господарського року, дець в часі червня—липня. Тому не можна сподівати ся негайного знесення хлібних карток.

„Kleine Presse“ в 58. числі пише: Берлінські часописі доносять: Чим далі посувають ся німецькі війська на схід, там більше переконують ся про велетенські скарби України в засобах збіжжя і засобах поживи. Про ці засоби не дає ніякого поняття харчування війська на російським фронті, яке недомагало через недостачу довозу. Вже в Луцьку і Рівні можна було дістати всього, хоч за високої ціни. А в Новгороді Волинським продавано на базарі м'ясо й сало у великій кількості по 3 марки за фунт. Йійця можна купити по 15 фен. за штуку. У великім гололі в Житомирі дають їсти знаменито. Не бракує нічого—ні кави, ні чаю, ні цукру, ні какао—словом нічого.“

(„Kleine Presse“ ч. 58.)

Заснованне крайних республік.

„Progres de Lyon“ доносять з Парижа: Поміж Дніпром і Прутом утворила ся молдавська республіка з осідком правительства в Кишиневі.

„Central News“ доносять з Токіо дня 6. березня, що на переговорах антанту в Пекині порішено утворити незалежне правительтво в східній Сибіру під проводом кн. Львова. Харбін має бути столицею.

Установа тих республік доторкає в Україні, бо в обох областях: і в Бесарабії й на Амури у східній Сибіру в широкій землі, заселені збитою масою Українців. (Ред.).

(„Kleine Presse“ ч. 58.)

Переговори Туреччини з Кавказом.

З Царгороду доносять 6 березня: Агенція Мілі сповіщає, що турецьке

посольство, зложено з трьох представників, виїхало до Трапезунду, що би почати тут переговори з посольством Кавказької Республіки. („Fr. Zeit.“ ч. 69)

Швайцарія хоче українського збіжжя.

З Берну доносять: Політично-мілтарні успіхи Німеччини змінили погляди суспільности. Внутрі союзної ради обговорювано забезпечення Швайцарії українським збіжжям. Та піднесено з увагою те, що союзна Рада Швайцарії не має ще офіційного звідомлення про заснованне української держави, так що досі немає ніяких взаємин з цєю державою. („Kleine Presse“, ч. 58).

На це звідомлення не довго буде ждати Швайцарія, бо українська делегація після заключення миру з Великоросією вибрать ся до всіх неутральних держав, почавши від Скандинавії. (Ред.).

З РОСІЙСЬКОГО ЖИТТЯ.

— Столиця Росії перенесена з Петрограду до Москви, куди скликано зїзд советів для потвердження договору. Всі відділи власти вже перевезено в Петроград. У Петрограді остає ся тільки Троцький, який стоїть на чолі революційного комітету зложеного з сімох членів. Посольства остали ся ще в Петрограді.

— Совет в Москві, на чолі якого стоїть Ленін, заявив ся великою більшістю за ратифікацію (потвердження) мирового договору. З 195. советів заявили ся за миром на основі цього договору 110,—отже зїзд советів мабуть потвердить цей договір. Через перенесення правительства до Москви скріпило ся становище Леніна. Він має за собою більшість. Опозиція лівих соціал революціонерів не значить нічого. Поки що протиреволуція виключена.

— Жидівський конгрес, скликаний в Петрограді, розвазало правительтво і заарештувало голову начального комітету, всі жидівські ча-

О. Т.

З ПОЛІТИЧНОГО ПОЛЯ.*)

6) Правительтво і горожани.

В попередньому була мова про відношення між парламентом і горожанами. Се відношення не все ясне буває кождому, але його треба конечно розуміти, що би стати корисним горожанам конституційної держави.

Не менше важне однакж зрозуміти про відношення між правительством і горожанами, а нам, Українцям, се передовсім треба добре розуміти тому, що досі жили ми зовсім в инакших обставинах, а тепер з повстаннем української народньої республіки, нам приходиться жити зовсім инакше.

Слово „правительтво“ у нас ввагалі нелюблене. Під сам словом розуміли ми все щось неприємного для нас, щось такого, що нам неприхильне, що нам вороже, якого треба бооятись, але від якого не можна сподіватись нічого доброго.

І се так дійсно було у нас за часів, як ми були під московським правительством, бо до сього ми мали важні причини. Ми так привичаїлись до такого думання, що нам здавалось, що правительтво

не може бути инакшим, і не раз може здавалось нам, що правительтво се якесь нещасте для народу, се лихо, яке тяжить над народом, і найліпше, що би його зовсім не було.

Однакж такий спосіб думання не можемо уважати правильним. Бо ж з сього, що ми мали над собою чуже, московське правительтво, яке відносилось до нас як мачуха до пасербів, не виходить, що кожде правительтво є лихе, вороже народові.

Є лихі правительства, але є і добрі, які дбають про добро народа. І справу треба так розуміти: де є добре уладжена держава, зв.—де є добрі закони, добрий парламент, там і добре правительтво і там народові добре. І тому нам треба на слово „правительтво“ инакше дивитись, а треба нам се тим більше зробити, що на Україні маємо вже своє, а не чуже правительтво, яке добре розуміє своє завдання зглядом свого народу.

І якеж се завдання правительства? Завданням правительства є управляти державою на підставі законів, ухвалених законодавною властю. Очевидна річ, що хоч правительтво в конституційній державі є під контролею парламенту, воно все таки має доволі свободну руку в тім, яким способом управляет державою, як впроваджувати в життя закони. І ся управа його буде лишень тоді дійсно корисною як для народу так і для держави, як що правительтво буде свідоме

свого завдання. Воно мусить знати, що коли воно поставлено народом, який збудував собі державу, то його завдання дбати про те, що би його управа виходила на користь народу, а тим самим і держави.

Правительтво мусить держатись звязи з народом і лишень тоді воно сповнить свою задачу належито. І в добре уладженій державі воно все так буде, бо очевидно, в правительстві будуть засідати лишень такі люди, яких парламент собі бажає, а що парламент — се воля народу, тому ми можемо сказати, що в конституційній державі,—чи се буде республіка чи монархія,—в правительстві будуть сидіти люди з волі народу. І се одно вже буде запорукою, що таке правительтво буде корисне для народу.

З сього того виходить очевидно, що і горожане повинні инакше відноситись до такого правительства. Вони не можуть його уважати чимсь чужим, бо се їх правительтво, поставлене ними самими. Коли в парламенті показуєт ся воля народу, то і правительтво може на се покликуватись, наскільки воно має довіряти парламенту. А з сього виходить, що коли ми піддаємось волі парламенту, то ми мусимо його признати за владу, яку ми обовязані слухати. Инакше воно не може бути.

Горожанин, який не бажав би піддаватись волі правительства, вилучає себе тим самим з під опіки

правительства, з під опіки держави і стає одиницею, яка робить шкоду в громадському життю.

Правда, воно може не раз дещо неподобати ся з того, що робить правительтво, але на се є инакша дорога. На се є виборець, а врешті є на се судові власти. І се одинака правильна дорога для горожанна конституційної держави. Він мусить все пам'ятати, що коли він поставив над собою власти, то не на те, що би після їх нехтувати.

Власти сі поставлені народом, і хто нехтує їх, той нехтує волю народа, волю громади.

І се нам усім треба дуже добре пам'ятати, коли ми маємо тепер вже свою державу, свої власти. Ми мусимо до їх відноситись з довірем, сповняти їх розпорядження, бо ставляючись до їх инакше, ми вносимо лишень нелад, дезорганізацію. А де нема ладу, там не може бути добра, прецінь ми всі хочемо в спокою прожити при своїй родині. І коли ми дійсно усе те добре розважимо, коли горожане нашої молоді республіки покажуть себе дійсно розумними горожанами, тоді ми можемо бути певні, що наша Українська народня республіка буде державою ладу і порядку, де буде процвітати добробут і щасте.

І тоді ми зможемо оцінити як слід істнування самостійної української держави.

(К і н е ц ь).

*) Пор. ч.ч. «Г. Д.»: 5,—6,—7.

списні закрило, редакторів поарештувало. Разом з уступленням Троцького наступила зміна в поглядах на жидівську верховладу в Росії.

— Заведено монополію на сірники, свічки, рис і каву. Оголошено негайне введення в життя декрету, який зносить всі державні довги.

— В Петрограді зростає нестача хліба і встает мара голоду. Від кількох тижнів живе Петроград останками засобів поживи з кращих часів. Пайку хліба обнижено до 25 гр. По відвіді англійського посольства більшовицькі салдати ограбили будинок, частину запечатаних актів покрали або спалили. Людність громадно опускає Петроград.

— З Фінляндією ведеться боротьба далі. Червоні гвардійці убивають по селах здебільшого мужеську людність, щоби здесятувати „буржуїв“ і ослабити Фінляндію. Багачку російських салдатів дістає від соціалстичного правительтва право горожанства у Фінляндії. Число революційного війська виносить 200.000. З Україною ведуться переговори в Києві в справі миру.

II.

Вісти зі світа.

ВЕСІДА МИТР. ШЕПТИЦЬКОГО ПРО ХОЛМЩИНУ.

В австрійській палаті панів говорив митрополит гр. Шептицький зі Львова в політичній справі українського миру. Він сказав: В справі взаємної довіри гр. Чернілові важне те, чи можливий був би мир з Україною без відступлення Холмщини. Він висказав переконання, що на інших умовах миріючки не прийшло би до успіху. Бо не можна сумніватись, що всі Українці уважають холмську землю старим українським краєм, який не тільки під етнографічним зглядом тісно злучений з Україною, але який протягом багатьох віків належав до української держави.

Бесідник пригадає часи Великого князівства Київського і королівства Галицько-Володимирського. З сям краєм звязані найкращі культурні й історичні традиції краю, героїські страждання за віру, добровільне мучеництво українських умітців у Холмщині і останеться сян на вічні часи доказом споконвічного українського характеру цього краю.

Проти цього миру надано їм яра для хліба. Що могла монархія в заміну за це посвятити? Супроти такого стану річей є ясно, що відповідне означення західних границь по бажанням Українців було для України одним моментом (здобутком) промовляючим за миром, бо вдержання війни з осередними державами не було Україні вовсім небезпечно.

(Lemberg. Zeit. «Діло».)

У ЛЬВІВСЬКІЙ ГОРОДСЬКІЙ РАДІ.

Дня 28. лютого на засіданні фінансової секції правительствений комісар м. Львова п. Рувоський відібрав директорів др-ві Федакові голос за ужиття української мови в промові. Др. Федак не хотів промовляти по польському і виїшов із засідання. Так то Поляки розуміють „згоду з українським народом“ на українській землі.

(Lemberg. Zeit. «Діло».)

УЧАСТЬ ПОЛЬЩІ В ХОЛМСЬКІМ РІШЕННЮ.

З Відня доносять польська телеграфічна пресова агенція, що нове варшавське правительтво готове взяти участь в наміреній німаній комісії для усталення границі поміж польською й українською державою.

(„Frank. Nachr.“ ч. 60).

НАЦІОНАЛЬНА АВТОНОМІЯ В АВСТРІІ.

Дня 7. березня мав президент міністрів ф.-Зайдлер бесіду в палаті послів, в якій обговорював реформу конституції, якої основою буде, щоби ніяка національність не насилувала другої, щоби кожда могла розвивати ся в своїй області. У національній автономії треба добачувати спосіб полагодження національних спорів. Правительтво має предложити в слухний час проект цієї реформи конституції в Австрії.

„Lemberg. Zeit.“ «Діло».

ВІДНОВА МОНАРХІІ В РОСІІ АНТАНТОМ.

Женецька часопись „La Nation“ доносить в ч. 39. з дня 24. лютого цікаве для цілої Європи звідомлення про події в Росії. Керманіч українського пресового бюро, який був у Петрограді, Лондоні та Парижі та має вернути ся до Києва, подає таке до відома:

Я знаю певно, що за границею працюють ся повною силою, щоби відновити монархію в Росії. Цєю справою зайняті передовсім колишні дипломати і військові аташе в Парижі й Лондоні. Грошеві засоби дістають вони від одної великої англійської фабрики муніції і від одної французької банкової інституції. Вони удержують свого представника в півурядовій телеграфічній агенції, щоби охоронити ся перед вибалаканням приготовленої справи. („Frankf. Nachr.“ ч. 72a).

ДОГОВІР НІМЕЧЧИНИ З ФІНЛЯНДИЄЮ.

Дня 7. лютого підписано в Берліні мировий договір Німеччини з Фінляндією. На основі його Німеччина зобовязує ся вступити ся за тям, щоби Фінляндію признали всі держави окремою державою. Фінляндія зобовязує ся не допустити до ніяких територіальних змін без згоди з Німеччиною. Аляндські острови мають бути позбавлені всяких воєнних укріплень.

(„Gen. Anz.“ ч. 67).

ЗАВОРУШЕННЯ В АНГЛІІ.

З Цюриху доносять: В Англії вибухли поважні заворушення з приводу нестачі поживи. В Лондоні ограблено лавки з засобами поживи. Так само по інших містах. Заворушення мусіло подавлювати військо, бо поліція не могла дати ради. Начисляють більше як 50 убитих. („Frank. Nachr.“ ч. 70 a).

КУРЛЯНДЦІ ПРОСИТЬ НІМЕЦЬКОГО ЦІСАРЯ.

Курляндська Краєва Рада ухвалила одноглідно: 1) просити німецького Цісаря прийняти князівську корону; 2) можливо мідно звязати Курляндію з Німеччиною договорами про військо, мито, рух, монету і судові заведення; 3) заявити надію, що весь прибалтійський край злучить ся з німецькою державою. Про це повідомлено канцлера і вислоно чолобитну телеграму до Цісаря. („Frank. Nachr.“ ч. 72a).

ДОМАГАННЯ ЧЕТВІРНОГО СОЮЗУ ДО РУМУНІІ.

Від Румунії домагаєть ся четвірний союз окрім Добруджі, в якій обійме власть Болгарія, шей копанель нафти, які припадуть Угорщині, та будуть під спільною Управою четвірного союзу й Румунії; доходи і здобутки цих копанель мають бути розділювані після означеного розкладу між тих п'ять держав. („Frank. Nachr.“ ч. 70a).

Війна.

(Звідомлення осередних держав).

На західнім фронті почала ся перепалка артилерії на ріжних місцях. Німці підняли приступ коло Діхнінде під Раймс та під Авопсорт кількома штурмовими баталіонами і взяли кілька сот людей у полон.

У воздушній боротьбі вістрілили вони 47 ворожих аеропланів і три привязані балони. Дня 12. грудня обкидали бомбами місто Париж.

На сході на півночі ще до підписання договору Німці зайняли місто Нарву, на Україні—разом з українськими військами обсадили станцію Вахмач на схід від Києва, на півдні дійшли до Одеси. Одесу опустали військова совету, який ограбив місто і вибрав ся перед приходом Німців до Харкова.

В Одесі обияли управу української власти.

3 таборового життя

Відповідь генерала фельдмаршала фон-ГІНДЕНБУРГА на телеграму Української Громади у Вецлярі від 9. лютого:

Дякую Українцям Вецлярського табору в день визволення їх головного міста Київ за їх привітання. Нехай за цим новим молодим союзом зброї наступить триваллий мир на щасте обох країв.

Генерал фельдмаршал фон-ГІНДЕНБУРГ.

— Віче. В суботу, 9. березня, в залі Народнього Дому відбулось віче. Проф. Пачовський мав реферат про сучасні події на Україні і на світі. Почавши з 9. лютого, коли був заключений мир з Україною і осередними державами, і з'ясувавши докладно те положення, що примусило Генеральний Секретаріат просити помочи у Центральних державах проти більшовицьких банд, т. референт охарактеризував далі тап тих більшовицьких загонів, що саракою були вкрили Україну і відважно воювали з беззбройним, населенням, грабуючи у нього засоби поживи та відправляючи до себе на північ; але коли зустрілись з українсько-німецькими військами, то почали десятками тисяч здавати ся в полон, так що за кілька днів майже вся Україна була очищена від тієї навали. Російське більшовицьке правительтво під німецьким напором нарешті згодилося підписати мирний договір з осередними державами, яким признаєть ся між іншам цілковита незалежність Фінляндії та України. Що торкаєть ся західного фронту, то там теж мир не за горами, бо англійські та американські представники мають з'їхатись, поки що неофіційно, для обговорення мирових умов, а після того конечно прийде і до офіційних переговорів.

Після реферату було полагожено кілька питань в справі розділу подарунків і віче закінчило ся співом українського гимну.

С. Д-в.

— Театр. В неділю, 10. березня, заходом музично-драматичного т-ва ім. М. Лисенка в Народньому Домі виставлялась комедія І. Тобілевича „Сто тисяч“.

Протягом останнього місяця на нашій сцені не було ні одної вистави і тому на цей раз будинок театру був повен глядачів.

Приймаючи на увагу теперішній склад артистичного гуртка, можемо сказати, що песа відіграна досить добре.

Гра т. Заїки робила загалом приемне вражіння, хоча артистові не вдало ся дати психологічно виразну постать Гарасима Калитки.

Т. Біличенкові слід зауважити, що він місцями не досить ясно вимовляв слова, скрабуючи їх закінчення.

Гарно провели свої ролі тт. Заїців і Бондаренко. Не без приємности можно було стежати за грою артистів Бібіка й Надежкіна.

Жіночі ролі проведені більшменш природно й дали неале вражіння.

В антрактах публіка залюбки слухала струнну оркестру, яка з успіхом замінила собою духову.

Zet.

— Шевченкові роковини. У понеділок, 11. березня, з нагоди 104. роковини уродин Тараса Шевченка відбуло ся в нашому таборі свято, призначене пам'яті незабутнього нашого Кобзаря.

Громадяне зібрали ся в 7 год. в залі Народнього Дому в числі понад 700 душ, і свято розпочало ся. Піднята завіса театральної сцени відкрила глядачам дуже гарний весняний український краєвид. На його чолі пишно виглядав бюст Шевченка, прикрашений лавровим вінком, вишвианими ружниками, в бандурю і книжкою „Кобзаря“ коло погруддя. Зараз виїшов проф. Б. Лепкий і розпочав святочну промову на честь найбільшого поета України. На початку проф. кинув світло на всі попередні літа від часу смерті нашого Пророка, в які ми, Українці, не сміли віддати пошани нашому Батькові так, як хотіли і як повинні були. Лип тепер в сій радісній хвилі свого політичного відродження, весь український нарід може помянути найбільшого сина України „в сій вольній новій“ і „не злим, тихим словом“. І лип тепер вся Україна вольними устами дякує йому за те, що силою свого слова не дав їй загинути. Тут, кланяючи ся образіві Тараса, професор сказав: „спасибі Тобі Батьку, за все, що Ти для нас зробив! що любив нас більше всего на світі, що відчиняв нам очі та навчав любити правду! Ти, Батьку, своїм огнем будив нас до життя, до правди, до краси! Ти своїми ділами дав нам приклад терпіння за правду тяжкі муки, і те, що ми тепер стали вольним народом, завдячуємо лише Тобі, наш Батьку!“ По останній словаш професора залунав спів „Заповіту“, який прослухали присутні стоячи.

Після сього хор проспівав в супроводі симфонічної оркестри „Молитву“ — Лисенка, яку прослухано теж стоячи. „Молитву“ хор співав уже на сцені. Одагнені в історичну і селянську одежу—жіночу й чоловічу, співаки утворили дуже мальовничу живу картину, яка робила чудове вражіння на присутніх: окружений своїми дітьми Батько радів укупі з ними їхній волі.

Весь час по залі радісна тишина і дуже поважний настрій.

В супроводі оркестри хор виконав кілька пісень: „Туман хвилям“, „Вязанка народніх пісень“ і ин., а по між ними т. Біличенко продекламував вірш Б. Лепкого, виголошений на святі в день столітнього ювілею Шевченка у Львові.

Свято закінчило ся гимном „Вже воскресла Україна“.

М.